

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ
«ОПЕРАЦІЙНИЙ ТА ВИРОБНИЧИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»**
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі
спеціальності 073 «Менеджмент» ОПП «Менеджмент»
очної та заочної форм навчання

ЗАТВЕРДЖЕНО:
на засіданні
кафедри «Економіка,
менеджмент та комерційна
діяльність», Протокол № 1 від
28.08.2023 р.

Кропивницький 2023

Методичні вказівки до виконання та захисту курсової роботи з дисципліни «Операційний та виробничий менеджмент»: для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 073 «Менеджмент» очної та заочної форм навчання / [Укл. Рябоволик Т.Ф., Доренська А.О.]; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. тех. ун-т. – Кропивницький, ЦНТУ, 2023, 37 с.

Рецензент: к.е.н., доц. кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Немченко Т.А.

Рецензент: к.е.н., доц. кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності В'юник О.В.

Укладачі:

к.е.н., доц. кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Рябоволик Т.Ф.

асистент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Доренська А.О.

Методичні вказівки визначають загальні вимоги до тематики, структури, обсягу, оформлення й захисту курсових робіт з дисципліни «Операційний та виробничий менеджмент» спеціальності 073 «Менеджмент» очної та заочної форм навчання відповідно до стандартів вищої освіти України.

© Методичні вказівки до виконання та захисту курсової роботи з дисципліни «Операційний та виробничий менеджмент»
Укладач: Т.Ф. Рябоволик, А.О. Доренська 2023

ЗМІСТ

	стор.
Вступ	4
1. Мета та завдання виконання курсової роботи	4
2. Організаційні аспекти виконання курсової роботи	5
3. Вибір теми та рекомендована тематика курсових робіт	5
4. Структурна побудова та зміст складових частин курсової роботи	7
5. Вимоги до оформлення курсової роботи	16
6. Порядок захисту та критерії оцінювання курсових робіт	21
7. Список рекомендованої літератури	26
Додатки	31

ВСТУП

Курсова робота є завершальним етапом процесу вивчення здобувачами дисципліни «Операційний та виробничий менеджмент».

Дані методичні вказівки призначені для здобувачів денної та заочної форми навчання спеціальності 073 «Менеджмент». У вказівках викладені мета і задачі виконання курсової роботи, організаційні аспекти її виконання, рекомендації стосовно підбору, опрацювання та викладення матеріалу, порядку оформлення курсових робіт, підготовки та представлення їх до захисту.

Основною метою методичних вказівок є розробка рекомендацій стосовно виконання курсової роботи, призначених для підтвердження високого науково-теоретичного та практично-прикладного рівня підготовки здобувачів вищої освіти та виконання ними якісної курсової роботи.

Тематика курсових робіт включає сучасні актуальні питання операційного менеджменту на підприємстві. Тому якісне виконання курсової роботи може стати основою для подальшого поглибленого дослідження теми при написанні кваліфікаційної роботи.

Курсова робота є самостійно виконаним звітом здобувача вищої освіти про результати дослідження обраної теми за матеріалами конкретного підприємства, установи, організації.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота передбачає самостійне виконання здобувачем вищої освіти дослідження актуальних питань операційного та виробничого менеджменту відповідно до індивідуального завдання, затвердженого керівником.

Метою виконання курсової роботи є закріплення базових знань та навичок у сфері операційного чи виробничого менеджменту конкретного господарюючого суб'єкта, узагальнення та комплексний аналіз зібраного фактичного матеріалу, розробка рекомендацій та пропозицій.

Основними завданнями виконання курсової роботи є:

- узагальнення теоретичних знань, отриманих під час вивчення дисципліни «Операційний та виробничий менеджмент», на основі опрацювання літературних джерел (підручників, навчальних посібників, монографій, публікацій у періодичних виданнях, Інтернет-ресурсів тощо);
- ознайомлення здобувачів вищої освіти з різноманітними аспектами операційного менеджменту на підприємстві, набуття навичок критичного осмислення та аналізу зібраного фактичного матеріалу з використанням сучасних економіко-математичних методів та моделей;
- формування вміння узагальнення отриманих результатів аналізу та обґрунтування на цій основі пропозицій та рекомендацій, визначення їх економічної ефективності.

2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи здійснюється здобувачем вищої освіти у строки, визначені індивідуальним завданням та затверджені керівником, у такій послідовності:

- вибір теми курсової роботи;
- складання плану роботи та затвердження його керівником;
- опрацювання літературних джерел за обраною темою дослідження;
- збір фактичних даних на базі конкретного підприємства;
- виконання курсової роботи та її оформлення відповідно до встановлених вимог;
- доопрацювання курсової роботи згідно з рекомендаціями та зауваженнями наукового керівника;
- представлення остаточного варіанту курсової роботи та підготовка до її захисту;
- захист курсової роботи.

Курсову роботу виконують на підставі опрацювання літературних джерел та фактичного матеріалу конкретного підприємства.

Фактичні дані здобувач вищої освіти збирає самостійно на обраному підприємстві.

Загальний контроль та консультативну допомогу при виконанні курсової роботи здійснює керівник від кафедри.

Відповідальність за ступінь розкриття теми, обґрунтованість проведеного аналізу, розроблених рекомендацій та пропозицій, дотримання встановлених строків виконання етапів курсової роботи покладається на здобувача.

Керівник роботи від кафедри здійснює допомогу у виборі та формулюванні теми курсової роботи, видає завдання на виконання курсової роботи, погоджує план-графік її виконання та проводить загальний контроль процесу виконання роботи, надає необхідні консультації та поради.

3. ВИБІР ТЕМИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

Вибір теми є першим етапом виконання курсової роботи. Тема курсової роботи обирається здобувачем вищої освіти самостійно з урахуванням рекомендацій наукового керівника, а також специфіки та можливостей підприємства (практичної бази)¹.

За погодженням керівника роботи здобувач вищої освіти може запропонувати власну тему, яка не включена в запропонований перелік, а також частково змінити назву теми, обґрунтувавши її актуальність та

¹ Виконання курсових робіт за однаковою темою та за матеріалами одного й того ж підприємства (виробничої бази) одночасно декількома здобувачами вищої освіти групи не допускається.

можливість якісного виконання.

Тема курсової роботи має бути актуальною, відповідати сучасним завданням теорії та практики операційного та виробничого менеджменту.

Під час вибору теми курсової роботи необхідно враховувати ступінь її теоретично-прикладного вивчення у наукових джерелах, можливість збору на обраному підприємстві потрібних фактичних даних, практичне значення отриманих результатів та пропозицій для удосконалення конкретної сфери операційної та виробничої діяльності підприємства.

Орієнтовна тематика курсових робіт включає такі теми:

1. Взаємозв'язок продуктивності та конкурентоздатності підприємства.
2. Взаємозв'язок розташування виробництва і стратегії діяльності фірми.
3. Взаємозв'язок стратегічних, тактичних та оперативних завдань у системі операційного менеджменту.
4. Вибір місця розташування виробництва: суть, необхідність і завдання.
5. Види виробничої структури підприємств: характеристика та обґрунтування вибору.
6. Виробнича інфраструктура: суть, зміст і завдання.
7. Виробнича потужність підприємства: розрахунок та чинники, що впливають на її величину.
8. Виробнича стратегія як основа проектування операційної системи організації.
9. Виробнича структура підприємства: поняття та чинники формування.
10. Виробничий цикл: суть, стратегія та чинники, що впливають на його тривалість.
11. Енергоощадні технології: суть та передумови впровадження.
12. Інновації: суть, особливості та механізми впровадження.
13. Інструменти ухвалення рішень в операційному менеджменті.
14. Контроль та аналіз використання обладнання на підприємстві.
15. Маркетинговий підхід до формування операційних стратегій.
16. Методи і моделі прийняття рішень в операційному менеджменті.
17. Оновлення парку обладнання на підприємстві: необхідність, організація, результати.
18. Оперативне планування на підприємстві.
19. Оперативне управління виробництвом: зміст і завдання.
20. Операційна стратегія фірми, її роль та процес формування.
21. Організаційні структури управління розвитком виробництва.
22. Організація і управління виробничою структурою підприємства.
23. Організація і управління ризиком на підприємстві.
24. Організація оплати праці у сфері послуг.
25. Організація післяпродажного обслуговування.
26. Організація технічного контролю на підприємстві.
27. Особливості організації виробництва нової продукції на підприємстві.
28. Підходи до оптимізації товарних запасів та забезпечення ефективного управління ними.
29. Продуктивність організації: поняття, оцінка, шляхи забезпечення.

30. Реінжиніринг в системі операційного менеджменту.
31. Розробка оперативної стратегії розвитку підприємства.
32. Система планування матеріальних потреб виробництва: суть та структура.
33. Соціально-економічна ефективність виробництва, методи її оптимізації.
34. Суть і значення управління матеріально-виробничими запасами.
35. Суть та особливості моделей управління запасами на підприємстві.
36. Суть та особливості розташування виробничих потужностей.
37. Суть та особливості тактичного планування операційних систем.
38. Суть та процес ухвалення рішень в операційному менеджменті.
39. Суть, значення та особливості прогнозування в операційній діяльності фірми.
40. Управління виробничими запасами підприємства.
41. Управління енергоощадністю в організації.
42. Управління інформацією в операційній системі.
43. Управління матеріально-технічним забезпеченням виробництва.
44. Управління проектами: суть та особливості.
45. Управління реалізацією інвестиційного проекту.
46. Управління якістю: суть, принципи, процедури.
47. Формування та контроль виконання планів підрозділів підприємства.
48. Шляхи зменшення тривалості виробничого циклу на підприємстві.
49. Шляхи розвитку виробничої структури підприємства.
50. Інша тема, запропонована здобувачем і узгоджена з викладачем.

4. СТРУКТУРНА ПОБУДОВА ТА ЗМІСТ СКЛАДОВИХ ЧАСТИН КУРСОВОЇ РОБОТИ

Структура курсової роботи включає наведені нижче послідовно розміщені складові:

- титульна сторінка (Додаток А);
- завдання на виконання курсової роботи (Додаток Б);
- зміст (Додаток В);
- вступ;
- основна частина роботи (перший-третій розділи із відповідними підрозділами);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Структура курсової роботи повинна послідовно розкривати мету та завдання дослідження. Назви розділів та підрозділів повинні бути чітко сформульованими та короткими. Допомогу у складанні змісту курсової роботи надає керівник.

Загальний обсяг роботи (без урахування списку використаних джерел та додатків) не повинен перевищувати 40 сторінок.

Приклади оформлення титульного аркуша, завдання на курсову роботу та змісту роботи наведені у Додатках А-В.

У **вступі** розкривається сутність обраної теми та вихідні дані для її розробки в такій послідовності:

- обґрунтовується актуальність, теоретичне та практичне значення теми;
- оцінюється ступінь вивчення даної теми у літературних джерелах та коротко окреслюються питання, які потребують вирішення;
- формулюється мета роботи та перелік завдань (не більше 3-5), які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети роботи;
- визначаються об'єкт та предмет дослідження;
- наводиться перелік загальних та спеціальних методів дослідження та зазначається, які саме питання досліджувались кожним методом;
- вказується загальна структура роботи, її обсяг.

Загальний обсяг вступу – 2-3 сторінки.

Основна частина роботи містить теоретико-методологічну та практичну складові.

Висновки та рекомендації повинні базуватися на фактичних матеріалах суб'єкта господарювання, обраного для дослідження.

У **першому розділі** основної частини курсової роботи розкриваються теоретичні аспекти обраної теми з операційного та виробничого менеджменту, здійснюється критичний огляд літературних джерел.

При роботі над першим розділом необхідно приділити увагу наступним моментам:

- узагальнення та оцінка наявних підходів до визначення сутності, основних характеристик базових категорій операційного та виробничого менеджменту, а також основних чинників і факторів впливу на них у сучасних умовах (згідно з темою роботи);
- описання методики (методів, прийомів, способів) обчислення та визначення основних показників, які характеризують стан та тенденції розвитку відповідного явища чи процесу операційного та виробничого менеджменту відносно обраної теми;
- особливості організації процесу виробництва, надання послуг (за обраною темою).

Другий розділ розкриває практичні аспекти дослідження згідно з темою курсової роботи. У ньому наводиться організаційно-економічна характеристика суб'єкта господарювання, детально описується процес операційного та виробничого менеджменту (за матеріалами конкретного підприємства):

1. Здійснюється загальна оцінка організаційної та виробничої структури підприємства: форми власності та господарювання, основних видів діяльності, організаційної та виробничої структури; прав та обов'язків працівників відповідних структурних підрозділів, мережі постачання та збуту на підприємстві тощо (**підрозділ 2.1**).
2. Вивчаються загальні тенденції виробничої та фінансово-

господарської діяльності підприємства за останні три роки: проводиться аналіз основних показників² фінансово-економічної діяльності суб'єкта господарювання, оцінюється стан ліквідності, показники стану та структури капіталу, оборотності (ділової активності), прибутковості діяльності підприємства (підрозділ 2.2).

Перелік основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства наведено у табл. 4.1.

Таблиця 4.1 - Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства, тис. грн.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, +/-		
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2023/2021
1	2	3	4	5	6	7
Доход від реалізації продукції						
Податок на додану вартість						
Інші вирахування з доходу						
Чистий доход від реалізації продукції						
Собівартість реалізованої продукції						
Валовий прибуток (збиток)						
Інші операційні доходи						
Адміністративні витрати						
Витрати на збут						
Інші операційні витрати						
Прибуток(збиток) від операційної діяльності						
Інші фінансові доходи						
Інші доходи						
Фінансові витрати						
Інші витрати						
Прибуток(збиток) від звичайної діяльності до оподаткування						
Податок на прибуток						
Прибуток(збиток) від звичайної діяльності						
Чистий прибуток						

Ліквідність будь-якого активу означає його здатність трансформуватися у грошові засоби, а ступінь ліквідності визначається тривалістю періоду, протягом якого ця трансформація може бути здійснена.

Ліквідність підприємства – це його спроможність перетворювати свої активи в гроші для покриття всіх необхідних платежів у міру настання їх строку.

² набір показників може коригуватися з урахуванням особливостей діяльності суб'єкта господарювання

Методика розрахунку показників, які характеризують стан ліквідності підприємства, наведена в табл. 4.2.

Таблиця 4.2 - Показники ліквідності підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання
Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{ал}$)	$K_{ал} = \frac{ГК + П\Phi I}{ПЗ + Д_{mn}}$	Оцінка можливостей розрахунку за короткостроковими зобов'язаннями найближчим часом; оцінка ефективності використання вільних грошових коштів. Оптимум – 0,2-1,0
Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл}$)	$K_{пл} = \frac{ОА}{ПП}$	Загальна оцінка ліквідності підприємства, його можливостей покриття короткострокових зобов'язань за рахунок усіх обігових коштів протягом року, оцінка кредитоспроможності підприємства. Оптимальне значення – 1,0-3,0
Проміжний коефіцієнт покриття (K_{mn})	$K_{mn} = \frac{ОА - ТМЗ}{ПП}$	Оцінка ступеня покриття короткострокових зобов'язань лише за рахунок грошових коштів та дебіторської заборгованості (без урахування товарних запасів)

Умовні позначення:

ГК – грошові кошти, їх еквівалент;
 ПΦI – поточні фінансові інвестиції;
 ПЗ – поточні зобов'язання;
 Д_{mn} – доходи майбутніх періодів;

ОА – оборотні активи;

ПП – поточні пасиви;

ТМЗ – товарно-матеріальні запаси;

В_{ср.д.} – середньоденний обсяг витрат;

Д – кількість днів у періоді

Показники стану і структури капіталу характеризують його фінансову стійкість (стабільність) в цілому.

Фінансова стійкість (стабільність) підприємства є однією з найважливіших характеристик його фінансового стану. Вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів.

Методика розрахунку показників, що відображають стан і структуру капіталу, наведена у табл. 4.3.

Таблиця 4.3 - Показники стану та структури капіталу

Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами ($K_{звк}$)	$K_{звк} = \frac{ВOK}{OK}$	Оцінка структури обігових коштів за джерелами формування - за рахунок власного капіталу чи заборгованості. Оптимальне значення – не нижче 0,3-0,4
Коефіцієнт фінансової автономії (стабільності) ($K_{фа}$)	$K_{фа} = \frac{ВК}{К}$	Оцінка рівня фінансування діяльності за рахунок власних коштів. Оптимальне значення > 0,5
Коефіцієнт заборгованості ($K_з$)	$K_з = \frac{ПК}{К}$	Оцінка рівня заборгованості підприємства в загальному обсязі капіталу. Оптимальне значення < 0,5
Коефіцієнт фінансового лівериджу ($K_{фл}$)	$K_{фл} = \frac{ВК}{ПК}$	Оцінка наявності власних коштів на одиницю позикових, що забезпечує при необхідності їх повернення кредиторам. Оптимальне значення > 1,0-1,5
Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості ($K_{кз/дз}$)	$K_{кз/дз} = \frac{КЗ}{ДЗ}$	Оцінка ступеня перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською. Оптимальне значення – 1,0

Умовні позначення:

ВOK – власні обігові кошти;
 З – загальний обсяг заборгованості;
 К – загальний обсяг капіталу (активів);
 КЗ – кредиторська заборгованість;

OK – усі обігові кошти;

ВК – власний капітал;

ПК – позиковий капітал;

ДЗ – дебіторська заборгованість.

Важливою групою показників, що характеризують стан фінансово-господарського стану підприємства, є показники ділової активності (оборотності). Методика їх розрахунку наведена у табл. 4.4.

Таблиця 4.4 - Показники оборотності (ділової активності)

Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання
Оборотність обігових коштів (K_{OK})	$K_{OK} = \frac{ЧВР}{OA_{cp}}$	Оцінка швидкості обороту всіх обігових коштів підприємства. Оптимальний напрямок – прискорення
Оборотність товарно-матеріальних запасів ($K_{отмз}$)	$K_{отмз} = \frac{C_{рп}}{ТМЗ_{cp}}$	Оцінка швидкості обороту товарно-матеріальних запасів. Оптимальним є прискорення, але за умов достатності ТМЗ для нормальної господарської діяльності
Оборотність дебіторської заборгованості ($K_{одз}$)	$K_{одз} = \frac{ЧВР}{ДЗ_{cp}}$	Оцінка швидкості обороту дебіторської заборгованості. Оптимальним є прискорення обороту
Оборотність кредиторської заборгованості ($K_{окз}$)	$K_{окз} = \frac{C_{рп}}{КЗ_{cp}}$	Оцінка середнього періоду погашення кредиторської заборгованості, тобто часу, на який кредитується підприємство з боку своїх господарських партнерів

Умовні позначення:

ЧВР – чиста виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

ОА_{ср} – середній обсяг обігових активів;

С_{рп} – собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);

ТМЗ_{ср} – середній обсяг товарно-матеріальних запасів;

ДЗ_{ср} – середній обсяг дебіторської заборгованості;

П_{ср}³ – середній період обороту запасів;

КЗ_{ср} – середній обсяг кредиторської заборгованості.

Аналіз ділової активності є важливим етапом оцінки фінансового стану підприємства. В результатах такого аналізу зацікавлені внутрішні та зовнішні користувачі інформації.

Основними завданнями аналізу ділової активності виступають – оцінка господарської ситуації, виявлення факторів і причин досягнутого стану, підготовка та обґрунтування майбутніх рішень.

Обігові кошти промислових підприємств у процесі виробничої діяльності перебувають у постійному русі і постійно змінюють свою форму.

Прискорення обігу обігових коштів скорочує потребу в матеріальних і фінансових ресурсах, що дозволяє вивільнити додаткові кошти на розширення і розвиток виробництва.

Показники прибутковості (рентабельності) характеризують рівень ефективності (доходності) роботи підприємства.

Підвищення рівня рентабельності роботи суб'єктів господарювання є основною передумовою покращення їх фінансового стану.

Методика розрахунку показників прибутковості наведена у табл. 4.5.

Таблиця 4.5 - Показники прибутковості (рентабельності)

Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання
Чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу ($ЧР_{ВК}$)	$ЧР_{ВК} = \frac{ЧП(Зб)}{ВК_{ср}}$	Оцінка рівня отримання чистого прибутку на одиницю власного капіталу підприємства, критерій для котирування акцій на біржі. Оптимально – максимізація позитивного значення, відсутність або скорочення від'ємного значення
Звичайна рентабельність (збитковість) власного капіталу до оподаткування ($ЗР_{ВК}$)	$ЗР_{ВК} = \frac{\Phi P_{доопод}^{ЗД}}{ВК_{ср}}$	Оцінка рівня звичайного результату діяльності до оподаткування на одиницю власного капіталу. Оптимально – максимізація позитивного значення, відсутність або скорочення від'ємного значення
Рентабельність активів (РА)	$РА = \frac{ЧП}{A_{ср}}$	Оцінка обсягу отримання чистого прибутку в розрахунку на одиницю майна, яке знаходиться в розпорядженні підприємства
Рентабельність обороту (продаж) (РО)	$РО = \frac{ЧП}{A_{ср}}$	Оцінка результатів господарської діяльності підприємств, обсяг прибутку на одиницю обороту (продаж) і частку прибутку в ціні продукції (товарів, робіт, послуг)
Рентабельність операційних витрат ($P_{ОВ}$)	$P_{ОВ} = \frac{\Phi P_{ОД}}{ОВ}$	Оцінка ефективності поточних витрат підприємства, їх окупності, розмір прибутку на одиницю витрат підприємства

Умовні позначення:

$\Pi_{рп}$ – прибуток від реалізації;

$Чп(Зб)$ – чистий прибуток (збиток);

$ВК_{ср}$ – середній обсяг власного капіталу;

$\Phi P_{доопод}^{ЗД}$ – фінансовий результат від звичайної

діяльності до оподаткування;

$A_{ср}$ – середній обсяг активів;

$\Phi P_{ОД}$ – фінансовий результат від операційної діяльності;

$ОВ$ – операційні витрати;

$НЗ$ – непокритий збиток;

$НВК$ – наявний власний капітал.

Показники прибутковості відображають кінцевий результат економічної і фінансової діяльності підприємства. Вони залежать від тенденцій руху попередніх показників. Прибутковість визначається швидкістю обороту активів, ступенем їх покриття, боргом, ліквідністю, співвідношенням зобов'язань і акціонерного капіталу та іншими показниками. Тому управління прибутком залежить від управління процесами оборотності, методів фінансування, покриття боргів і процентів, співвідношення випущених підприємством цінних паперів з фіксованим і нефіксованим доходом.

3. Проводиться аналіз стану та оновлення основних фондів підприємства (підрозділ 2.3).

З цією метою розраховуються такі коефіцієнти:

1) Коефіцієнт зносу, який характеризує частку зносу у вартості основних фондів і визначається за формулою:

$$k_{зн} = \frac{B_{зн}}{B_{бал}} \cdot 100\%, \quad (4.1)$$

де $B_{зн}$ – вартість нарахованого зносу;

$B_{бал}$ – балансова вартість основних фондів.

2) Коефіцієнт придатності, який відображає співвідношення залишкової і початкової вартості основних фондів, тобто частину фондів, придатних до виробництва:

$$k_{np} = \frac{B_{зал}}{B_{бал}} \cdot 100\%, \quad (4.2)$$

де $B_{зал}$ – залишкова вартість основних фондів.

3) Індекс росту основних засобів, який можна визначити за формулою:

$$I_p = B_{кр} / B_{np}, \quad (4.3)$$

де $B_{кр}$, B_{np} – відповідно вартість основних фондів на кінець та на початок звітної періоду.

4) Коефіцієнт оновлення, який показує частку нових основних фондів на кінець року:

$$k_{нов} = B_{вв} / B_{кр}, \quad (4.4)$$

де $B_{вв}$ – вартість основних засобів, введених у звітному періоді.

5) Коефіцієнт новизни основних засобів:

$$k_{новл} = B_{вв} / B_{виб}, \quad (4.5)$$

6) Коефіцієнт масштабності оновлення основних фондів, що характеризує частку нових фондів по відношенню до їх початкового рівня:

$$k_{м.новл} = B_{вв} / B_{np} \quad (4.6)$$

7) Коефіцієнт стабільності основних засобів, який відображає ту їх частину, що зберігається для подальшого використання:

$$k_{ст} = (B_{np} - B_{виб}) / B_{np} \quad (4.7)$$

Проведення розрахунку наведених вище показників у значній мірі сприяє розумінню тих змін, що відбуваються у рівні використання основних засобів на підприємстві.

Значення показників стану та руху основних засобів (табл. 4.6) розраховуються на підставі даних Форми №11-ОЗ «Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос)» за три останніх роки.

Таблиця 4.6 - Показники стану і руху основних засобів

Назва показника	Розрахунок
Коефіцієнт зносу, %	Сума нарахованого зносу / Первісна вартість о/ф
Коефіцієнт придатності, %	Залишкова вартість о/ф / Первісна вартість о/ф
Індекс росту основних фондів	Вартість о/ф на кінець року / Вартість о/ф на початок періоду
Коефіцієнт оновлення	Вартість введених о/ф / Вартість о/ф на кінець періоду
Коефіцієнт новизни	Вартість введених о/ф / Вартість виведених о/ф
Коефіцієнт масштабності оновлення	Вартість введених о/ф / Вартість о/ф на початок періоду
Коефіцієнт стабільності основних фондів	(Вартість о/ф на початок періоду – Вартість виведених о/ф) / Вартість о/ф на початок періоду

Для оцінки забезпеченості підприємства основними засобами можна використати такий показник, як питома вага вартості основних виробничих фондів у майні підприємства (визначається як відношення вартості цих фондів за вирахуванням зносу до вартості майна підприємства). Це співвідношення (коефіцієнт), за оцінками фахівців, має бути не меншим 0,5.

Під час аналізу ефективності використання основних засобів на підприємстві широкого поширення набули інтегральні вартісні показники, які дозволяють оцінити вплив використання основних фондів на ефективність господарської діяльності. До них належать: фондівіддача, фондомісткість, фондоозброєність та фондорентабельність.

Фондовіддача – важливий узагальнюючий показник ефективності використання основних фондів, який показує, скільки грошових одиниць продукції припадає на одну грошову одиницю вартості основних фондів. Визначається за формулою:

$$\Phi_e = ВП_\phi / B_{cp}, \quad (4.8)$$

де $ВП_\phi$ – обсяг валової (товарної) продукції підприємства, грн.;

B_{cp} – середньорічна вартість основних фондів, грн.

Фондомісткість – показник, зворотній до фондівіддачі. Він відображає частину фондів, що припадає на одну грошову одиницю виробленої продукції і визначається за однією з формул:

$$\Phi_m = 1/\Phi_e = B_{cp} / ВП_\phi \quad (4.9)$$

Отже, фондівіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а фондомісткість – до зменшення.

Показник *фондоозброєності* відображає, яка величина вартості основних засобів припадає на одного працюючого. Із зростанням цього показника, як правило, збільшується продуктивність праці.

$$\Phi_o = B_{cp} / Ч_n, \quad (4.10)$$

Ефективність роботи підприємства характеризується також його *фондорентабельністю*:

$$\Phi_p = (П_p / B_{cp}) \times 100\%, \quad (4.11)$$

де $П_p$ – валовий прибуток від реалізації, грн.

Результати проведених розрахунків узагальнюються за допомогою відповідної таблиці (наприклад, табл. 4.7).

Таблиця 4.7 - Показники ефективності використання основних засобів підприємства

Назва показника	Значення показника			Абсолютне відхилення, +/-		
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Фондовіддача						
Фондомісткість						
Фондоозброєність, тис. грн.						
Фондорентабельність, %						

Здобувач може видозмінювати пропоновані таблиці з урахуванням особливостей та специфіки діяльності окремих суб'єктів господарювання.

На основі заповнення базових таблиць необхідно зробити висновки до кожної з них та узагальнити отримані результати.

4. Визначаються особливості визначеної сфери операційного менеджменту згідно з темою дослідження (**підрозділ 2.4**).

Так, наприклад, якщо темою курсової роботи є «Удосконалення системи логістики на підприємстві», то в підрозділі 2.4 наводяться характерні особливості організації наявної системи логістики підприємства.

У **третьому розділі** здобувач пропонує напрями удосконалення процесу операційного менеджменту, мінімізації впливу негативних факторів, розробляє пропозиції по використанню кращого досвіду, пропонує заходи щодо поліпшення процесу управління операціями на обраному підприємстві та здійснює розрахунок їх ефективності.

Кожен розділ курсової роботи повинен закінчуватися стислим висновком (не більше одного абзацу).

Висновки повинні бути чіткими, змістовними та стисло відображати основні результати, отримані в процесі дослідження. Загальний обсяг висновків має становити 2-3 сторінки.

Список використаних джерел повинен нараховувати не менше 20 найменувань.

До списку використаних джерел мають обов'язково входити матеріали публікацій у періодичних наукових виданнях (статті, тези конференцій, доповідей, виступів) за останні 5 років.

При написанні роботи по тексту обов'язково повинні здійснюватися посилання на використані джерела та додатки (додатки подаються в кінці роботи, а загальні вимоги щодо їх оформлення зазначені у відповідному розділі даних методичних рекомендацій).

До складу додатків включають якісно виконані ксерокопії:

- Статуту чи іншого документу, у якому вказується мета, предмет та види діяльності підприємства;
- форми №1-ПВ (річна) «Звіт з праці» – за три останні роки (статистична звітність);
- форми №1 «Баланс» на 01.01 – за три останні роки (фінансова звітність);
- форми №2 «Звіт про фінансові результати» – за три останні роки (фінансова звітність);
- форми №11-ОЗ (річна) «Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос)» – за три останні роки;
- документів залежно від теми дослідження (наприклад, для теми «Планування виробничої програми на підприємстві» до складу додатків слід включити копії планів виробничої програми і прогнозів попиту на продукцію підприємства за останні три роки; для теми «Організація транспортного господарства» – Положення про транспортний відділ).

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна бути представлена у вигляді комп'ютерного набору на одній сторінці аркуша білого паперу формату А4 через півтора міжрядкових інтервали з використанням текстового редактора Word, розмір шрифту – 14.

Текст роботи друкують, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 30 мм, правий – 10 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм.

Заголовки структурних частин курсової роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту (не жирним). Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять. Заголовок розділу друкують з нового рядка.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Підрозділ нумерують у межах розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «1.2.» (другий підрозділ першого розділу). Заголовок підрозділу розміщують у тому ж рядку та виділяють напівжирним шрифтом.

Відстань між заголовком та текстом повинна становити одну вільну строку.

Наприклад:

7
РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТРАНСПОРТНОГО ГОСПОДАРСТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ
1.1. Сутність транспортного господарства та форми його організації
У сучасних умовах транспортне господарство підприємства

Кожна структурна частина курсової роботи (крім підрозділів) починається з нової сторінки.

Додатки, список використаних джерел, а також таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки, не входять до загального обсягу курсової роботи, проте підлягають нумерації.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, таблиць, рисунків, формул зазначають арабськими цифрами без знака №.

Нумерація сторінок тексту роботи починається з титульного аркуша, номер на якому не ставлять. Виставлення номера сторінки у правому верхньому куті починають з другої сторінки вступу, включаючи в обсяг роботи всі попередні сторінки.

Ілюстрації (схеми, графіки, діаграми) і таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Таблицю або ілюстрацію, розміри яких більше формату А4, розміщують після згадування в тексті у додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рисунок» і нумерують послідовно у межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: «Рисунок 1.3» (третій рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назву та умовні позначення розміщують послідовно під ілюстрацією по центру, наприклад: Рисунок 1.3 – Назва рисунку.

Без відступу та без абзацу під підписом рисунку вказується його джерело. Сама фраза *Джерело*: пишеться - 10 шрифтом курсивом.

Кожна ілюстрація повинна відповідати тексту, а текст – ілюстрації. У тому місці роботи, де необхідно вказати на ілюстрацію, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках «(рис. 1.3)», або звороту типу «...як видно з рисунку 1.3».

Наприклад:

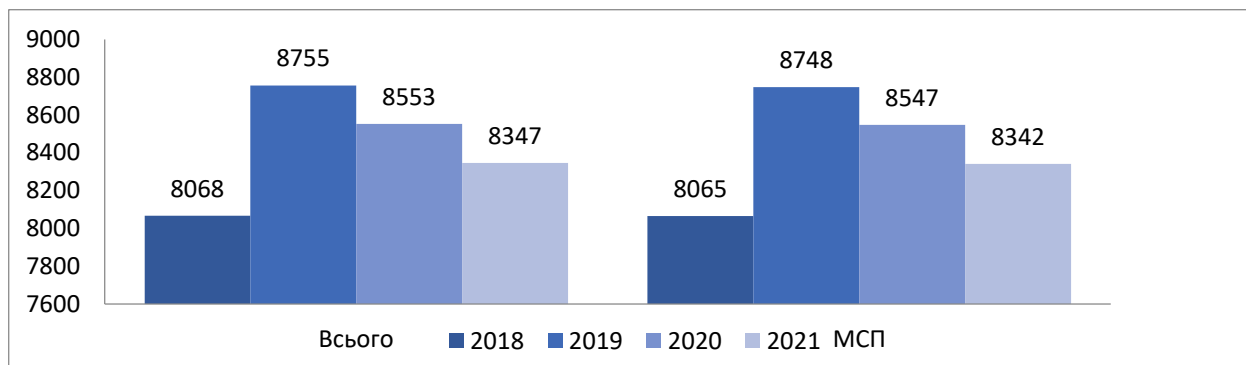

Рисунок 1.6 – Динаміка підприємницької діяльності в Кіровоградській області

Джерело: складено за матеріалами [2;10]

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць.

Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті звіту.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу.

Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 2.1 – перша таблиця другого розділу. Таблиця може мати назву, яку друкують малими літерами

(крім першої великої) і вміщують над таблицею з абзацу. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці.

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і її номер та назву вказують один раз з абзацу над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть з абзацу слова «Продовження таблиці» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження таблиці 1.3».

Наприклад:

Таблиця 1.2 – Кількість діючих суб'єктів господарювання в Кіровоградській області з розподілом за кількістю зайнятих працівників

Показник	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5
Мікропідприємства (суб'єкти підприємництва з кількістю зайнятих працівників до 9 осіб, одиниць)	6 742	7 326	7 165	6 953
Малі підприємства (суб'єкти підприємництва з кількістю зайнятих працівників від 10 до 49 осіб, одиниць)	7 720	8 329	8 146	7 955

Продовження таблиці 1.2

Середні підприємства (суб'єкти підприємництва з кількістю зайнятих працівників від 50 до 249 осіб, одиниць)	3 45	4 19	4 01	3 87
Великі підприємства (суб'єкти підприємництва з кількістю зайнятих працівників 250 осіб і більше, одиниць)	3	7	6	5
Всі підприємства	8 068	8 755	8 553	8 347
МСП	8 065	8 748	8 547	8 342

Джерело: складено за матеріалами [2;10]

Без відступу та без абзацу під таблицею вказується її джерело.

Сама фраза *Джерело:* пишеться - 10 шрифтом курсивом.

Формули в курсовій роботі нумерують у межах розділу. При комп'ютерному наборі курсової роботи оформлення всіх формул здійснюють за допомогою редактора формул «Microsoft Equation 3.0». Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули у розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні формули у круглих дужках.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів необхідно подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, у якій вони дані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший ряд пояснення починають із слова «де» без двокрапки. Наприклад, третя формула першого розділу матиме вигляд:

$$k_{nn} = BП_{\phi} / B_{nn}, \quad (1.3)$$

де $BП_{\phi}$ – фактичний випуск продукції, передбаченої проектом, од.;

B_{nn} – величина проектної потужності, од.

При наведенні списків по тексту допускається використання переліків. Перед переліком ставлять двокрапку.

Якщо подають перелік одного рівня підпорядкованості, на який немає в звіті посилань, то перед кожним із переліків ставлять знак «тире».

Якщо у звіті є посилання на переліки, підпорядкованість у переліку позначають малими літерами української абетки, далі – арабськими цифрами, далі – через знаки «тире». Відступ кожного наступного рівня деталізації 1,25 см

Літери г, є, з, і, ї, й, о, ч та ь не використовуються.

Наприклад:

- а) форма і розмір клітин;
- б) живий склад клітин:
 - 1) частини клітин:
 - ядро;
 - цитоплазма;
 - 2) неживі включення протопластів;
- в) утворення тканини”.

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом 1,25 відносно місця розташування переліків першого рівня. Між переходами на рівень нижче ставиться двокрапка.

Правила цитування. Для критичного аналізу або підтвердження власних аргументів роблять посиланням на авторитетне джерело. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування:

– текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання;

– цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, в кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

– кожна цитата супроводжується посиланням на джерело;

– при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути максимально точним у викладі думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і робити відповідні посилання на джерело.

Посилання в тексті курсової роботи на джерела роблять згідно з їх переліком у квадратних дужках, наприклад, «... у працях [1-7]», «... [7, с.98]». Допускається наводити посилання у виносках, при цьому його оформлення має відповідати бібліографічному опису за переліком посилань із зазначенням номера.

Список використаних джерел формується в алфавітному порядку і розміщується після висновків. Він складається відповідності до ДСТУ 8302:2015. «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40) (див. додаток Г).

Для полегшення процедури оформлення наукових джерел відповідно до вимог можна використовувати спеціалізовані Інтернет портали.

Одразу після списку використаних джерел обов'язково розміщуються додатки. Це допоміжні або додаткові матеріали, які доповнюють текст основної частини курсової роботи, проте необхідні для повноти її сприйняття. Додатки можуть виступати у формі таблиць, ілюстрацій, графіків, вірців документів, мап, анкет опитування, статистичних даних тощо. До додатків не можна включати бібліографічний список використаних джерел, допоміжні покажчики всіх видів, довідкові коментарі та примітки, які не є додатками до курсової роботи.

На чистому аркуші друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ». Їх розміщення здійснюється у порядку появи посилань по тексту роботи. Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. Він повинен мати заголовок. Над заголовком у правому куті рядка малими літерами з першої великої друкується (пишеться) слово «Додаток ___», проставляється велика літера, що позначає додаток. Наприклад: «Додаток А».

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Курсова робота має бути стилістично та граматично правильно оформлена. Стиль викладання має бути науковим - строгим, стриманим, без вияву емоцій, чітким, без орфографічних і синтаксичних помилок.

При побудові речень бажано використання дієслів, що стоять у невизначено-особистій формі, наприклад: «Вважається доцільним запропонувати ...», а не «Я пропоную ...».

При викладенні матеріалу слід користуватися загальноновизнаною управлінською термінологією, звертаючи увагу на точність її застосування та чіткість формулювань. Скорочення слів у тексті курсової роботи та ілюстраціях до неї, крім загальноновизнаних абревіатур, не допускається.

Матеріал у курсовій роботі має бути викладений у логічній послідовності. Не допускається перехід до розглядання іншого питання, доки висвітлення попереднього не завершено.

Остаточна оформлена курсова робота підписується здобувачем на титульному аркуші та у зброшурованому виді у встановлений термін здається на кафедрі економіки, менеджменту та комерційної діяльності для рецензування та прийняття науковим керівником рішення щодо можливості допуску роботи до захисту.

6. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Порядок допуску здобувача до захисту курсової роботи

Керівник супроводжує здобувача під час виконання курсової роботи, ознайомлюється з варіантами курсової роботи на всіх етапах виконання: робить зауваження, рекомендації щодо її структури, послідовності висвітлення окремих питань, методики розрахунків, повноти розкриття теми тощо.

При ознайомленні з рукописом керівник перевіряє точність виконаних розрахунків, правильність вибраних і застосованих методик, об'єктивність висновків та пропозицій. Однак за об'єктивність вихідних даних і правильність усіх розрахунків відповідальність покладається на автора курсової роботи.

На завершальному етапі виконання курсової роботи здобувач зобов'язаний представити керівникові для оцінювання чорновий варіант роботи, в якому враховано всі попередні рекомендації керівника.

Якщо зміст поданого рукопису не відповідає темі роботи, він повертається на доопрацювання або повторне виконання. При цьому керівник повинен вказати на конкретні недоліки рукопису, рекомендувати літературні джерела, які необхідно додатково залучити для правильного і повного висвітлення змісту досліджуваного явища. При часткових зауваженнях рукопис не переписується, а виконуються доповнення, виправлення або ж переробляються окремі сторінки, розділи, розрахунки, рисунки і т. ін.

При перевірці остаточного варіанту рукопису курсової роботи керівник робить зауваження редакційного характеру, контролюючи грамотність написання роботи, правильність оформлення таблиць, графіків, схем, рисунків, діаграм, списку використаної літератури тощо, згідно визначених вимог.

Завершена і відповідним чином оформлена курсова робота, підписана здобувачем подається керівнику, який вирішує питання про допуск здобувача до захисту.

Процедура захисту курсової роботи

Захист курсової роботи - це чудова можливість продемонструвати свої знання та вміння. Дотримуючись цих методичних вказівок, здобувач вищої освіти добре підготується та впевнено виступатиме перед аудиторією.

Процедура захисту курсової роботи на кафедрі економіки, менеджменту та комерційної діяльності відбувається наступним чином:

1. Запис на захист:

Першим кроком є запис на захист курсової роботи. Формується попередній графік із черговістю виступів здобувачів за погодженням із викладачем та комісією.

2. Підготовка презентації:

Перед захистом потрібно підготувати презентацію. Презентація повинна відображати основні пункти курсової роботи з «Операційного та виробничого менеджменту», такі як мета, методологія, результати та висновки. Важливо вміти лаконічно та зрозуміло пояснити основні аспекти роботи.

3. Захист перед комісією:

Зазвичай захист відбувається перед комісією, яка складається з викладачів кафедри «Економіка, менеджмент та комерційна діяльність». Здобувач презентує свою курсову роботу перед комісією та відповідає на запитання викладачів. Зазвичай цей процес включає такі етапи:

3.1. Вступна частина:

Здобувач розпочинає з короткого вступу, де говорить про мету та актуальність обраної теми курсової роботи.

3.2. Виклад основного матеріалу:

Потім здобувач переходить до основної частини, де по черзі розглядає теоретичний аспект, методологію дослідження та отримані результати. Важливо дотримуватися логічної послідовності та викладати матеріал чітко та структуровано.

3.3. Відповіді на запитання:

Після презентації здобувача, члени комісії можуть ставити питання по темі дослідження. Важливо слухати уважно та намагатися надати відповіді, засновані на дослідженні та знаннях.

4. Оцінювання:

Після захисту, комісія оцінює якість роботи та виступ під час захисту здобувача. Зазвичай оцінка включає такі аспекти, як зміст роботи, якість презентації, відповіді на запитання та загальне враження від захисту.

5. Оголошення результатів:

Після завершення захисту, оголошується оцінка та надаються коментарі щодо роботи та виступу доповідача.

Процедура оцінювання курсової роботи

Після обговорення підсумків захисту курсової роботи виноситься рішення щодо її оцінки. Підсумкова оцінка формується на основі відзиву керівника курсової роботи, доповіді здобувача, якості ілюстративного матеріалу і його відповідей на поставлені запитання.

У процесі визначення оцінки враховується низка важливих показників якості курсової роботи, а саме:

змістовні аспекти роботи:

- актуальність обраної теми дослідження;
- спрямованість роботи на розробку реальних практичних рекомендацій;
- відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням;
- широта і адекватність методологічного та діагностичного апарату;
- наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;
- рівень обґрунтування запропонованих рішень;
- ступінь самостійності проведення досліджень;
- розвиненість мови викладення роботи та її загальне оформлення.

якість захисту роботи:

- уміння стисло, послідовно і чітко викладати сутність та результати дослідження;
- здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди;
- загальний рівень підготовки здобувача.

Таблиця 6.1 - Система оцінювання знань здобувачів за кредитно-модульною системою з курсової роботи

Модуль 1	Модуль 2	Сума
<i>Підготовка курсової роботи (бали визначає керівник курсової роботи)</i>	<i>Захист курсової роботи (бали визначають члени комісії)</i>	100
50	50	
Модуль 1		
Вид	Максимальна кількість балів	
Відповідність змісту курсової роботи обраній темі, повнота та глибина розкриття поставлених питань	20	
Відповідність структури курсової роботи встановленим вимогам	10	
Додержання вимог щодо оформлення курсової роботи	10	
Наявність додатків, що характеризують виконувану роботу	10	
Усього за модулем 1	50	
Модуль 2		
Вид	Максимальна кількість балів	
Повнота та якість ілюстративного матеріалу та розкриття змісту роботи у доповіді	5	
Повнота розкриття змісту роботи у доповіді та її якість	5	
Ступінь володіння матеріалом роботи в процесі її обговорення й чіткість відповідей на задані питання	40	
Усього за модулем 2	50	

Оцінка курсової роботи при її захисті на засіданні комісії здійснюється за 100-бальною шкалою з наступною трансформацією у п'ятибальну шкалу за наступними критеріями, які можуть бути деталізовані залежно від додаткових критеріїв та рівнів оцінювання:

1. Повнота та якість розкриття змісту роботи у доповіді (до 10 балів).
2. Якість ілюстративного матеріалу (до 10 балів).
3. Ступінь володіння матеріалом роботи в процесі її обговорення й чіткість відповідей на задані питання (до 30 балів).

4. Думка, висловлена щодо роботи здобувача керівником («відмінно» - 30 балів, «добре» - 25 балів, «задовільно» - 20 балів).

Остаточна кількість балів визначається шляхом сумування всіх балів, проставлених кожним членом комісії, та діленням на кількість членів комісії. Оцінка курсової роботи в балах трансформується в національну шкалу оцінювання за чотирибальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Виставлення балів під час захисту курсової роботи здійснюється у відповідності до представленої схеми у табл. 6.2.

Таблиця 6.2 - Приклад матриці оцінювання курсової роботи

Критерій 100%	Вищий стандарт (100%)	Відповідає стандартам (66%)	Наближення до стандартів (33*%)	Нижче стандартів (0%)
Повнота та якість розкриття змісту роботи у доповіді	Доповідь у повній мірі розкриває зміст роботи, дає чітке та зрозуміле висловлювання позиції автора щодо теми.	Доповідь відповідає змісту роботи, є чітке розуміння позиції автора з обраної теми	Доповідь в цілому відповідає змісту роботи, є певні неточності в аргументації, не чітко висловлено позицію автора	Доповідь відбиває лише певні аспекти обраної тематики, виклад позиції автора відсутній.
	5	3	2	0
Якість ілюстративного матеріалу	Ілюстративний матеріал чітко відбиває питання, які висвітлюються в курсовій роботі	Ілюстративний матеріал не в повній мірі розкриває матеріал курсової роботи	Ілюстративний матеріал розкриває лише окремі аспекти теми, відсутня цілісність подачі матеріалу	Ілюстративний матеріал не відповідає розкритій у курсовій роботі проблемі
	5	3	2	0
Ступінь володіння матеріалом роботи в процесі її обговорення й чіткість відповідей на задані питання	Здобувач вільно володіє матеріалом з обраної тематики, впевнено аргументує власну позицію, дає глибокі, змістовні, вірні відповіді на питання	Здобувач добре володіє матеріалом з обраної тематики, здатний аргументувати власну позицію, дає чіткі і вірні відповіді на питання	Здобувач поверхнево володіє матеріалом з обраної тематики, слабо аргументує власну позицію, дає стислі відповіді на питання	Здобувач слабо орієнтується у в обраній темі, не здатний аргументувати власну позицію, не дає або дає відповіді на меншість поставлених питань
	40*	27*	13*	0
Думка, висловлена про роботу здобувача у відзиві керівника	Глибоко і повно висвітлені теоретичні та питання, вірно використаний методичний інструментарій, чітко обґрунтовано власну позицію автора та запропоновано актуальні напрями вирішення проблемних питань	Достатньо вірно і повно висвітлені теоретичні питання, обрано правильний методичний інструментарій, є обґрунтування авторської позиції та пропонуються реальні напрями вирішення проблемних питань	Тема роботи розкрита, але відсутня глибина дослідження, методичний інструментарій обрано в переважній більшості вірно, авторська позиція є не до кінця аргументованою, пропозиції не в повній мірі дозволяють вирішити поставлені завдання	Відсутня системність і розкритті матеріалу, відсутнє висвітлення позиції автора, є недоречне використання методичного інструментарію, глибина дослідження є недостатньою, а пропозиції не дозволяють вирішити окреслену проблему
	50*	33*	17*	0

* подано орієнтовну кількість балів, можуть коригуватися в залежності від повноти розкриття теми, аргументації, висвітлення власної позиції.

Оцінка курсової роботи здійснюється в балах за кредитно-модульною системою (ECTS) (табл. 7.3) з подальшою трансформацією в національну шкалу оцінювання за чотирибальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Таблиця 6.3 - Відповідність 100-бальної шкали ECTS та національної шкали оцінювання

Оцінка ECTS	Визначення	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	Відмінно
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	Добре
C	Добре – в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок	75-81	Добре
D	Задовільно – непогано, але із значною кількістю недоліків	65-74	Задовільно
E	Достатньо – виконання відповідає мінімальним критеріям	60-64	Задовільно
FX	Незадовільно	Менше 60	Незадовільно

Оцінка «відмінно» виставляється за курсову роботу, у якій глибоко, повно й правильно висвітлені теоретичні й практичні питання теми з Корпоративного управління в контексті забезпечення сталого розвитку, в достатній мірі висвітлений і проаналізований фактичний матеріал; на захисті здобувач проявляє глибокі знання теми, вільно орієнтується в питаннях, що задаються йому, проявляє вміння захищати обґрунтовані в роботі положення.

Оцінка «добре» виставляється за курсову роботу, у якій в основному правильно й досить глибоко висвітлена тема, є в наявності і проаналізований фактичний матеріал, у процесі захисту здобувач проявляє знання досліджуваної теми.

Оцінка «задовільно» виставляється за курсову роботу, у якій розкрита тема при розгляді тих або інших її питань, але присутня недостатня глибина дослідження, фактичний матеріал представлений в обмеженій кількості, при захисті здобувач проявляє знання в цілому по темі, але не в змозі більш глибоко обґрунтувати ті або інші положення, неповно відповідає на поставлені питання.

Оцінка «незадовільно» виставляється за курсову роботу, у якій в цілому розкрита тема при розгляді тих або інших її питань, але присутня недостатня глибина дослідження, фактичний матеріал представлений в обмеженій кількості, при захисті здобувач не проявляє знань в цілому по темі, не в змозі більш глибоко обґрунтувати ті або інші положення, не відповідає на поставлені питання.

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ахновська І., Болгов В. А. Управління витратами: навчальний посібник / І. О. Ахновська, В. Є. Болгов. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с. Навчальний посібник з дисципліни «Управління витратами» призначений для здобувачів всіх форм навчання СО «Бакалавр» Донецького національного університету імені Василя Стуса. https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/943/1/58_%D0%A3%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B8_%D0%86.pdf
2. Бабина О.М. Інноваційно-інвестиційна діяльність як фактор розвитку ресурсозберігаючих технологій. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2020. №1. С.186–198.
3. Білорус Т.В. Практикум з менеджменту: навчальний посібник. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2020. 185 с.
4. Беззубко Б. І. (2020). Операційний менеджмент: навч.-метод. посібник. Донбас. нац. акад. будівництва і архітектури. Харків : ПромАрт, 103 с.
5. Болтянська Л.О. Сучасні тенденції розвитку підприємництва в Україні / О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва, Л.О. Болтянська / ADVANCES OF SCIENCE. Proceedings of articles the international scientific conference Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 28 September 2018. – С. 1357-1366.
6. Буркинський Б. В., Лисюк В. М. (2018). Логістика товарного ринку: монографія. Одеса : ППРЕЕД НАНУ, 243 с.
7. Буяк А.Є. (2015). Операційний менеджмент: Посібник. Тернопіль: Новий колір, 483 с
8. Галушка З. І., Волощук О. А. (2018). Управління проектами = Project management : навч. посіб. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича : Рута, 119 с.
9. Гарбар Ж.В., Мазур К.В., Мостенська Т.Г. Корпоративне управління та соціальна відповідальність. Ч. 2. Корпоративна соціальна відповідальність: навч. посібник. Вінниця : ВНАУ, 2020. 228 с.
10. Гевко І. (2017). Операційний (виробничий) менеджмент: конспект лекцій. Тернопіль: ТНТУ, 128 с.
11. Гончарук І.В., Старосуд В.І., Мулик Т.О. Фінансові результати сільськогосподарських підприємств : механізм формування та аналітична оцінка (на прикладі Ялтушківської дослідно-селекційної станції ІБК І ЦБ НААН України). Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики. 2018. № 3. С. 18–34.
12. Денисенко М. П., Новіков Д. В. Сучасний стан та перспективи розвитку сільського господарства України. Агросвіт. 2019. № 12. С. 15–21. <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=2905&i=2>
13. Дергачов, К. Ю. (2021). Об'єктно-орієнтоване проектування технічних систем: навч. посіб. Харків : ХАІ, 168 с.
14. Довгань Л.Є., Ведута Л.Л., Шкробот М.В. Сучасні концепції управління організаціями. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 278 с.

15. Захарчук О.В., Мазур К.В. Проблеми комерціалізації на ринку насіння в Україні. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2020. № 1. С.135–145.

16. Калетнік Г.М., Гончарук І.В., Ємчик Т.В., Лутковська С.М. Аграрна політика та земельні відносини : підручник. Вінн. нац. аграр. ун-т. Вінниця: ВНАУ, 2020. 307 с.

17. Кубай О.Г. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств в регіоні. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal)*. 2020. № 4 (56). S. 21–28.

18. Ковальської Л.Л., Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.

19. Козловський С.В., Козловський В.О. (2016). Виробничий менеджмент. Практикум. Навчальний посібник. Вінниця: «Глобус-Прес», 344 с.

20. Коцко Т.А., Операційний менеджмент: Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс]: навчальний посібник для здобувачів спеціальності 073 «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Т.А. Коцко. – Електронні текстові дані (1 файл: 2,93 мб). – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 120 с.
https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/32164/1/Operat_Managm.EMC.pdf

21. Кучер М.М. Конспект лекцій з дисципліни «Виробничий менеджмент» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 073 «Менеджмент» за освітньо-професійною програмою «Менеджмент» / Укл. Кучер М.М. – Кам'янське: ДДТУ, 2018. – 74 с.

22. Маркіна І. А. Операційний менеджмент: навч. посіб. / [І. А. Маркіна, О. М. Помаз, Ю. В. Помаз] ; Полтав. держ. аграр. акад. - Полтава : ПДАА, 2019. - 230 с.

23. Менеджмент організацій: навч. посіб. / Укладачі: Л.Є. Довгань, І.П. Малик, Г.А. Мохонько, М.В. Шкробот. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 271 с.

24. Мошек Г. Є., Ковальчук М. М., Поканевич Ю. В. Менеджмент: навч. посібник. Київ : Ліра-К, 2016. 550 с.

25. Менеджмент : навч. посіб. / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231 с.

26. Мулик Я. І., Цуркан А. О. Внутрішньогосподарський контроль в системі управління аграрним підприємством. Ефективна економіка. 2018. №3. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/66.pdf

27. Основи менеджменту: Конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент і бізнес-адміністрування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; укладачі: Т.В. Лазоренко, С.О. Пермінова. – Електронні текстові дані (1 файл: 560 КБ). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2021. 166 с.

28. Палеха Ю.І., Основи менеджменту теорія і практика: навчальний посібник / Ю.Палеха, Г.Мошек, І. К. : Ліра-К. 2018. 528 с.
29. Петруня Ю.Є., Петруня В.Ю. Менеджмент. Практикум: навч. посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2019. 104 с.
30. Перевузник Т. М., Головачко В. М. Оплата праці в сільськогосподарських підприємствах: застосування погодинної та відрядної форми оплати праці. Освіта і наука: міжнародний науковий журнал. 2019. Вип. 2(27). С. 203–210.
31. Пронько Л. М., Гонтарук Я. В., Ревкова А. В. Дослідження стану розвитку фермерства в Україні. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 48. Ч.2. С.155–165.
32. Пронько Л.М., Кулик Н.М. Напрями реалізації державної підтримки аграрного сектору економіки в ринкових умовах господарювання. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. №1(41). С. 23–32.
33. Райтер Н.І. Особливості зовнішнього середовища функціонування сільськогосподарських підприємств.URL : https://journal.bukuniver.edu.ua/media/issue_articles/12_kYhQbE1.pdf
34. Рульєв В. А., Гуткевич С.О. Менеджмент : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 312 с.
35. Старченко Г.В., Операційний менеджмент. Навчальний посібник / Старченко Г.В., Калінько І.В., Косач І.А. - К.: Кондор-Видавництво, 2020. - 264 с.
36. Страпчук С.І., Миколенко О.П., Попова І.А., Пустова В.В. Менеджмент: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2020. 356 с.
37. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник / О. М. Сумець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.
38. Сумець О. М. Виробнича логістика : навч. посібник / О.М. Сумець, І.О. Кононов, О.С. Огієнко, О.С. Телепнєва, В.А. Янковська. Харків : ТОВ «Пром-Арт», 2021. – 120 с.
39. Сумець О. М. Проектування операційних систем : підручник. Київ : Університет «КРОК», 2021. 32 с. https://library.krok.edu.ua/media/library/category/pidruchniki/sumets_0002.pdf,
40. Фіщук Н.Ю., Березюк С.В. Розвиток малого та середнього бізнесу Вінницької області. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2020. №1. С.171–186.
41. Шкільняк М.М., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Крисько Ж.Л., Демків І.О. (2017). Менеджмент: Навчальний посібник. Тернопіль: Крок, 252 с.
42. Aleskerova Y., Kovalenko L., Havryliuk V. Innovative financial criteria for methodological approaches to the assessment of agrarian insurance. Baltic Journal of Economic Studies. 2019. V. 5, № 4. Pages 34–41
43. Bulgakov, V., Kaletnik, H.,Goncharuk, T., Rucins, A.,Dukulis, I., Pascuzzi, S. Research of the movement of agricultural aggregates using the

methods of the movement stability theory. Agronomy Research. 2019,17 (5),pp.1846–1860

44. Gilbreth L.M. (2020). The Psychology of Management : New special edition. 2020. 233 p.

45. Zartman I William. (2008). Negotiation and Conflict Management Essays on theory and practice. 300 p.

46. Lohosha Roman, Mykhalchyshyna Larysa, Prylutskyi Anatolii, Oksana Institutionalization of the agrarian market in ukraine and european economic community: genesis, evaluation and analysis. independent journal of management & production (ijm&p). V. 11, n. 8, Special Edition ISE, S&P - May 2020. P. 727–750.

47. Mazur Anatolii, Mazur Kateryna The problems of the cooperative formations development in agricultural economy. East European Scientific Journal : wschodnioeuropejskie czasopismo naukowe (Warsaw, Poland). Vol.1, 2020. № 1 (53). part 5. P. 31–36.

48. Pronko Lyudmila, Furman Irina, Kucher Anatolii, Gontaruk Yaroslav Formation of a State Support Program for Agricultural Producers in Ukraine Considering. World Experience European Journal of Sustainable Development (2020), 9, 1. Pages 364–379.

49. Robbins, Stephen P. (2013). Fundamentals of management: essential concepts and applications / Stephen P. Robbins, David A. DeCenzo, Mary Coulter. — 8th ed. URL: <http://www.mim.ac.mw/books/Fundamentals%20of%20Management.pdf>

50. Ullas Chandra Das, Ajit Kumar Mishra (2019). Management Concepts and Practices. Utkal University. URL: <https://ddceutkal.ac.in/Syllabus/Management-Concepts-Practices.pdf>

Електронні ресурси

1. Бюро примирення Ірини Калінської. URL: www.lawhelper.com.ua
2. Вирішення конфліктів в Україні та закордоном (Український центр порозуміння). URL: www.commonground.org.ua
3. Законодавство України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
4. Інтернет-портал для управлінців. URL: <http://www.management.com.ua/>
5. Інформація про систему планування матеріальних потреб виробництва (MRP). URL: <http://www.management.com.ua/ims/ims002.html>
6. Концепція загального менеджменту якості. URL: <http://www.management.com.ua/qm.shtml>
7. Національна служба посередництва і примирення. URL: www.nspp.gov.ua
8. Оподаткування агробізнесу: останні новели. Юридична газета онлайн. URL : <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mitne-pravo/opodatkuvannyaagrobiznesu-ostanni-noveli.html>
9. Портал управління змінами. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/>
10. Психологічний захист та його механізм. URL:

www.horting.org.ua/note/1455

11. Сайт наукової бібліотеки «Буковина». URL: <http://buklib.net>
12. Сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
13. Український центр медіації. URL: www.kmbs.ua/storage/files/_brochure.pdf
14. Українські підручники он-лайн. URL: <http://pidruchniki.ws>
15. Управление бизнес процессами. URL: <http://management.com.ua/>
16. International Security and Partnership Center, Центр міжнародної безпеки та партнерства. URL: www.ispc.org.ua
17. Robbins, Stephen P. (2013). Fundamentals of management: essential concepts and applications / Stephen P. Robbins, David A. DeCenzo, Mary Coulter. — 8th ed. URL: <http://www.mim.ac.mw/books/Fundamentals%20of%20Management.pdf>
18. Ullas Chandra Das, Ajit Kumar Mishra (2019). Management Concepts and Practices. Utkal University. URL: <https://ddceutkal.ac.in/Syllabus/Management-Concepts-Practices.pdf>

ДОДАТКИ

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський національний технічний університет

Економічний факультет
Кафедра «Економіка, менеджмент та комерційна діяльність»

Курсова робота

з дисципліни «Операційний та виробничий менеджмент»

на тему: «_____»
(назва теми)

за матеріалами _____
(назва підприємства)

Виконав(ла) здобувач(ка) групи

Науковий керівник

Члени комісії

Кропивницький 202_ р.

Центральноукраїнський національний технічний університет
 Кафедра: «Економіка, менеджмент та комерційна діяльність»
 Дисципліна: «Операційний та виробничий менеджмент»
 Напрямок підготовки: 073 «Менеджмент»
 Курс __, група _____, семестр __

Завдання на курсову роботу здобувача

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: *Продуктивність праці: визначення факторів та пошук резервів її підвищення (за матеріалами ТОВ „Інтер-Машбуд”)*.
2. Строк здачі здобувачем закінченої роботи: «__» _____ 20__ р.
3. Вихідні дані до проекту (роботи): статут, форма №1-підприємство «Звіт про основні показники діяльності підприємства», форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати» за 20..-20..рр. по (назва підприємства).
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які підлягають розробці): Розділ 1: Теоретичні основи обґрунтування та планування виробничих потужностей підприємств. 1.1. Сутність і види виробничих потужностей підприємства; 1.2. Методики розрахунку виробничої потужності; 1.3. Розділ 2: Аналіз планування і оцінка завантаження виробничих потужностей ТОВ „Інтер-Машбуд”. 2.1. Загальна характеристика ТОВ „Інтер-Машбуд”; 2.2. Тенденції фінансово-господарської діяльності підприємства; 2.3. Розділ 3: Напрямки підвищення ефективності використання виробничої потужності ТОВ „Інтер-Машбуд”. 3.1. Шляхи поліпшення планування та використання виробничої потужності підприємства; 3.2. Розробка механізму оптимізації завантаження виробничої потужності на основі критерію максимізації прибутку.
5. Перелік графічного матеріалу: графіків - __, діаграм - __, схем - __, рисунків - __, таблиць - __.
6. Дата видачі завдання: «__» _____ 20__ р.
7. Календарний план виконання роботи.

№ п/п	Назва етапів виконання курсової роботи	Строк виконання етапів роботи
1.	Підбір літературних джерел та вивчення нормативно-правової бази	__ - __
2.	Збір практичної інформації за темою дослідження	__ - __
3.	Написання першого варіанта курсової роботи	__ - __
4.	Редагування роботи та підготовка її до захисту	__ - __

Здобувач _____
 (підпис)

Керівник _____
 (підпис)

(прізвище, ім'я, по-батькові керівника)

«__» _____ 20__ р.

Приклад змісту курсової роботи на тему: «Обґрунтування та планування виробничих потужностей промислового підприємства»

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБґРУНТУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність і види виробничих потужностей підприємства

1.2. Методики розрахунку виробничої потужності

1.3. Підходи до планування та оптимізації завантаження виробничої потужності підприємства

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПЛАНУВАННЯ І ОЦІНКА ЗАВАНТАЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ ТОВ «ІНТЕР-МАШБУД»

2.1. Загальна характеристика ТОВ «Інтер-Машбуд»

2.2. Тенденції фінансово-господарської діяльності підприємства

2.3. Аналіз стану та оновлення основних фондів підприємства

2.4. Дослідження особливостей планування та використання виробничих потужностей на підприємстві

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПОТУЖНОСТІ ТОВ «ІНТЕР-МАШБУД»

3.1. Шляхи поліпшення планування та використання виробничої потужності підприємства

3.2. Розробка механізму оптимізації завантаження виробничої потужності на основі критерію максимізації прибутку

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

**Приклади оформлення бібліографічного опису
у списку використаних джерел**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дичківська О. О. Інноваційний менеджмент : конспект лекцій. Київ : ДІА, 2018. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Історія України. Львів, 2017. 153 с. 3. Замасло О.Т. Податкова система України: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 420 с. 4. Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія і практика становлення. Київ : Знання-Прес, 2004. 454 с. 5. Рева Т. М. Податковий менеджмент : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 282 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мартиненко З. Е., Макар І. В. Управління підприємством: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2017. 296 с. 2. Палеха В. І., Карпова П. В. Менеджмент організацій : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 120 с. 3. Вердіна С. А., Волков А. А. Контролінг : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 4. Єфименко Т.І., Соколовська А.М. Динаміка податкового навантаження в Україні в контексті реалізації податкової реформи : монографія. Київ : ДННУ «Академія фінансового управління», 2013. 494 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тарнавська Г. Я., Марценюк Н. С., Герасимова Т. М. Фінанси : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2017. 412 с. 2. Паранчук С. В., Романів Є. М., Червінська О. С. Податковий менеджмент : навч. посіб. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. 276 с.
Чотири автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інновації : навч. посіб. / Гуревич Д. Т., Чекан О. С., Грибан О. М., Макарова В. В. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с. 2. Податкова політика : конспект лекцій / Ткачук В.С. та ін. Київ, 2017. 82 с.
П'ять і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Операційний менеджмент : підручник / С. М. Поплавська та ін. Київ : ЦУЛ, 2011. 267 с. 2. Управлінський облік : навч. посіб. / О. І. Подольська та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2017. 264 с. 3. Науково-практичний коментар Податкового кодексу України : станом на 10 жовт. 2019 р. / К. І. Степанко та ін. ; за заг. ред. І. М. Литвин. Київ : ЦУЛ, 2019. 428 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Веретенко В. В. Міжнародне оподаткування : монографія / за заг. наук. ред. С. М. Марченка. Київ, 2015. 374 с. 2. Бученко М. П., Капур В. П., Шевченко С. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / за ред. С. В. Дудко. Київ : ЦУЛ, 2017. 332 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
Без автора	<p>1. Стратегія підприємства : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Гаркавенка; уклад. А. І. Гаркавенко. Київ : ЦУЛ, 2020. 320 с.</p> <p>2. Міжнародні відносини : монографія / за ред. М. А. Березовського. Київ : ЦУЛ, 2016. 162 с.</p> <p>3. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: П. О. Бедрія, О. О. Петренка. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.</p> <p>4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Тарнавського. Київ : ЦУЛ, 2016. 186 с.</p> <p>6. Підготовка фахівців у ВНЗ в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Мукачєво, 4-5 жовт. 2018 р. Мукачєво : МДУ, 2018. 226 с.</p> <p>6. Освіта в Україні: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Марценюк (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2017. 319 с.</p> <p>7. Ціноутворення / упоряд. В. Олекса. Київ, 2014. 804 с.</p>
Багатотомні видання	<p>1. Економічна енциклопедія / редкол.: С.В. Мочерний та ін. Київ : ЦУЛ, 2016. Т. 8. 812 с.</p> <p>2. Бюджетна система України: історія, стан та перспективи : у 3 т. / Акад. прав. наук України. Львів : Право, 2012. Т. 2 : Бюджетний менеджмент / заг. ред. Ю. П. Бубряка. 476 с.</p> <p>3. Кучеренко Н. П. Казначейська справа : в 6 т. Київ : Право, 2016. Т. 3 : Контроль у системі Державного казначейства. 432 с.</p>
Частина видання: книги	<p>1. Петренко М. А. Міжнародне право // Максим Петренко: право як буття вченого : зб. наук. пр. до 60- річчя проф. М. А. Петренко / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493.</p> <p>2. Якса А. П. Економічна політика держави. Двадцять п'ять років з економічним правом : вибрані праці. Харків, 2017. С. 205–212.</p> <p>3. Корнійчук Т. О. Методи активізації інноваційної діяльності. Діяльність підприємств : навч. посіб. / за заг. ред. Т. О. Корнійчука. Київ, 2017. С. 195–197.</p>
Частина видання матеріалів конференцій (тези доповіді)	<p>1. Максименко Д. В. Методи оперативної діагностики виробничої діяльності підприємства // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці : збірник тез та доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 21 лютого 2013 р.) / відпов. за випуск Мельничук Б.В. Київ, 2013. С.331–335.</p> <p>2. Цехмістров І. І., Перець І.П. Про бюджет. Дослідження проблем в Україні очима молодих вчених : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53</p>
Частина довідкового видання	<p>1. Павлик І. М. Право інтелектуальної власності. Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 683.</p> <p>2. Дичківська І.М. Інноваційні технології. Основи педагогіки освіти : словник термінів / за ред.: Т. О. Дмитрука, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p>
Частина видання: періодичного видання	<p>1. Лисяк Л.В., Гуменюк М.О., Філімонова Д.А. Удосконалення податкової системи України з урахуванням досвіду зарубіжних країн. <i>Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»</i>. 2018. Вип. 31. С. 90–94.</p>

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
(журналу, газети)	<p>2. Мельник В. М. До питання формування теоретичних засад адміністрування податків. <i>Фінанси України</i>. 2008. № 9. С. 3-9.</p> <p>3. Шалімова Н.С., Магопець О.А. Сутність та загальні принципи адміністрування. <i>Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки</i>. 2007. Вип. 12. Ч. II. С. 358-368.</p>
Електронні ресурси	<p>1. Сучасна Україна : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2022).</p> <p>2. Хміль А. А. Функції державної служби за законодавством України // <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf (дата звернення: 15.11.2022).</p> <p>3. Кушнірчук Ю.М. Еволюційний шлях розвитку податкової системи України. <i>Науковий вісник НЛТУ України</i>. 2012. Вип. 22.8. С. 249–254. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2012_22. (дата звернення 05.02.2022).</p> <p>4. Куцкір Я. С., Махно Б. А., Борислав С. Г. Трансформація науково-педагогічної системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI:https://doi.org/10.15407/scin12.06.006 (дата звернення: 15.11.2022).</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Босенко А.В. Організаційно-економічний механізм управління оподаткуванням сільськогосподарських товаровиробників в умовах поглиблення інтеграційних процесів : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Кіровоград. нац. техн. ун-т. Кіровоград, 2016. 271 с. URL: http://kntu.kr.ua/doc/K_23_073_03/Bosenko.pdf (дата звернення 13.02.2023).</p>
Дисертації	<p>1. Винниченко О. М. Контроль соціально-економічного розвитку промислових підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Київ, 2018. 344 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2015. 98 с.</p> <p>2. Конституція України : станом на 1 жовтня 2017 р. / Верховна Рада України. Київ : Право, 2017. 93 с.</p> <p>3. Про вищу освіту : Закон України від 05.09.2016 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2016. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>4. Податковий кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393- VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536.</p> <p>5. Про освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2018. URL:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2022).</p> <p>6. Питання соціального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2017 р. № 1060. <i>Офіційний вісник України</i>. 2018. № 5. С. 430–443.</p> <p>7. Про інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2019-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2018 р. № 43/2018. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2018. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>8. Про затвердження Вимог до оформлення кандидатської дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2018 р. № 50. <i>Офіційний вісник України</i>. 2018. № 25. С. 139–141.</p>